

СУЧАСНИЙ СТАН БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, враховуючи нестабільність факторів зовнішнього середовища, перед кожною фірмою на початку її діяльності постає питання розробки оптимальної стратегії розвитку. Важливим елементом стратегічного планування, який може забезпечити нормальну реакцію підприємства на зміни як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, який може підтримувати становище фірми на ринку, є бізнес-планування, завдяки якому підприємство може розробити стратегію розвитку фірми з можливим напрямками змін та ефективні рішення подолання проблем.

Дослідженням бізнес-планування з врахуванням різних факторів, зокрема соціальної та економічної ситуації в країні, займалися відомі вчені: В.А. Чичун, К. Кіперман, І.В. Ліпсіс, М.М. Алексєєв, Г.Д. Львовський, В.Д. Маркова, С. Ф. Покропивний, О.І. Пальчик, Г. Пітерс, А.Р. Полякова, Х. Роузен, Ю.І. Скірко та ін.

Бізнес-планування- це комплексне поняття, яке включає у свою структуру багато факторів, яке потребує врахування великої кількості нюансів, які можуть мати значний вплив на результат. На сучасному етапі розвитку України практика розробки бізнес-планів знаходиться не на належному рівні, в порівнянні з європейськими стандартами та практиками. Бізнес-планування в Україні є відмінним від світового, адже має свою низку особливостей. [1, с. 59].

В українському законодавстві на сьогоднішній день не закріплена обов'язковість розробки бізнес-плану на підприємстві. Загалом даний документ є достатньо новим для більшості українських підприємств. [2, с. 115]. Незважаючи на інтеграцію європейських процесів та практик в вітчизняний досвід, намагання підприємств досягнути європейських стандартів, поширена позиція, яка є протилежною до розробки бізнес-плану. Це пропонування альтернативного варіанту – коротке техніко-економічне обґрунтування, що зменшує шанси замовника на отримання фінансування від інвестора. Для підвищення рівня ведення бізнесу в Україні бізнес-план має бути детально пророблений та відповідати міжнародним стандартам. Виділяють такі світові стандарти складання бізнес-плану:

1. методика UNIDO (Організація Об'єднаних Націй із промислового розвитку)
2. методика EBRD (Європейський банк реконструкції та розвитку),
3. методика фірми Coldman, Sachs & Co;
4. методика фірми Ernst & Young;
5. методика TACIS, яка створена для нових незалежних держав, які ґрунтуються на UNIDO;
6. методика KPMG.

Поряд зі світовими стандартами також існують і державні методики бізнес-планування, які розроблені для спрощення процесу розробки бізнес-планів. До таких слід віднести: «Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств» (МЕРТ)[3], методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів [4], вимоги та рекомендації, розроблені Українським фондом підтримки підприємництва та стандартами BFM Group.

Головною проблемою на сьогодні в Україні є неконкурентоспроможність українських бізнес-планів, що пояснюється деякими цілим рядом причин. Однією з таких причин є помилкове ставлення до питання бізнес-планування зі сторони замовника (тобто людина, яка має бізнес-ідею і прагне її реалізувати). Адже якість його виконання збільшує шанси залучення інвесторів, які зможуть реалізувати цей проект.

Однією з найпоширеніших проблем є обсяг робіт, який замовник бажає отримати від розробників. Тобто це пояснюється тим, що замовник не є достатньо інфообізнаним у складанні бізнес-плану. Тобто він викладає свою ідею без аргументації цифр, які могли би вразити інвестора. Для ефективного бізнес-планування потрібно структурувати його в 3 блоки: фінансовий, маркетинговий та організаційний блок. У блоці маркетингу формуються дані, які потім будуть використовуватися для складання фінансового плану, а саме його доходної частини, а в організаційному, навпаки,- для блоку витрат у фінансовому плані. У фінансовому блоці консолідуються всі дані, які будуть цікавити інвестора [5, с. 68]. Фінансовий блок в собі ілюструє такі позиції [6, с. 257]:

- можлива прибутковість проекту, що пояснюється бюджетом витрат та доходів;
- величина інвестицій та термін їх окупності, що пояснюється рухом грошових коштів;
- стійкість проекту, яка пояснюється розрахованими фінансовими показниками.

Але однією з помилок замовників бізнес-плану є хибна теорія про те, що результатом є фінансовий блок. Це також є причиною неконкурентоспроможності українських бізнес-планів. Адже поряд з прорахованим економічним ефектом повинен бути детальний аналіз ринку, який буде показувати оптимальність впровадження в проект у розрізі не тільки фінансових результатів, але й з погляду на аналіз конкурентів та потенційних споживачів. Також поряд з залученням інвестора бізнес-план розробляється і для внутрішніх користувачів. Тому в даному випадку детального опрацювання потребує організаційний блок, який буде показувати реальний план дій у досягненні поставленого результату. Проблемаю бізнес-планування в Україні є розгляд лише одного блоку і ігнорування важливості суміжних блоків. Також ще одним проблемним аспектом є аналіз ризиків. Основною проблемою є те, що в Україні до цього пункту не приділяють належної уваги, а залишають шаблонний варіант ризиків, який може і не відповідати особливостям бізнесу, в якому планується реалізація проекту. Обов'язковим є виявлення усіх ризиків, які можуть бути в ході реалізації проекту, які можуть погіршити показники діяльності. Також поряд з кожним визначеним ризиком необхідно розробити план заходів, які будуть спрямовані на попередження ризику або усунення негативного результату. Також розробити сукупні фінансові втрати від виникнення ризику та обсяг втрат від попередження ризику.

Отже, якісно розроблений бізнес-план, з урахуванням всіх аспектів та нюансів діяльності, може стати важливою ланкою в стратегічному плануванні розвитку підприємства.

Не зважаючи на відсутню законодавчу базу, яка прямо зобов'язувала підприємства розробляти бізнес-плани, на сьогоднішній день в Україні функціонують низка указів, що формують підприємницьке середовище в державі. Функціонування в даному середовищі передбачає значне фінансування, яке може бути досягнене за рахунок якісного бізнес-планування на підприємстві. Подолання неконкурентоспроможності бізнес-планів надасть змогу висунути процес бізнес-планування на новий рівень, європейський рівень. Наявність якісного та доцільного бізнес-плану надає змогу замовнику отримати більший обсяг капіталу, стратегічно планувати діяльність підприємства з урахуванням усіх можливих ризиків та перешкод. Також розробка якісного бізнес-плану з урахуванням стратегії розвитку та аналізу зовнішнього середовища надасть змогу підприємству займати лідируючі конкурентні позиції. В умовах ринкової системи бізнес-план стає потужним інструментом для діяльності підприємства, як в аспекті планування, так і в аспекті виконання плану. Бізнес-план допомагає проаналізувати, проконтролювати та оцінити успішність діяльності підприємства під час реалізації проекту. Також надає змогу коригування планових показників або коригування фактичних для досягнення плану.

Список використаної літератури:

1. Чичун В.А., Паламарчук В.Д. Бізнес-планування як фактор успішної підприємницької діяльності // Соціум. Наука. Культура. – 2010. – 21(18). – 86 с. – С. 58-63.
2. Планування діяльності фірми: навч.-метод. посібник / Алексеева М. М. – К.: Фінанси і статистика, 2011. – 248 с.
3. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств : Наказ Міністерства економіки України від 06.09.2006 № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0290665-06>
4. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проектів : Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.39798.0>.
5. Пашута М. Бізнес-планування як фактор успішної підприємницької діяльності // Персонал. – 2006. – № 10. – 258 с. – С. 66-74.
6. Пугачевська К.Й., Плют Т.С. Значення бізнес-планування як чинника господарської діяльності в ринковій економіці // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.1. – 469 с. – С. 256-260.
7. Кваша О.С., Фоміна В.В. Бізнес-планування у діяльності організації: європейські стандарти, основні методологічні підходи та базові процедури// Електронне наукове фахове видання “ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО”. – 2017. – № 12. – 785с. – С. 268-275